

STRATEGIA 2050
WROCLAWSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Streszczenie
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego
Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
„WrOF 2050”

Streszczenie

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego

Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego

„WrOF 2050”

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**DOLNY
ŚLĄSK**

Opracowanie pt.

Streszczenie – Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego „WrOF 2050”

zostało przygotowane na zlecenie: **Gminy Wrocław - Biuro Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego**

Spis treści

Spis treści	3
1. Wprowadzenie – czym jest ten dokument i dlaczego powstał?	4
2. Podstawa pracy i metodyka – jak to powstawało?	4
Podstawa prawna:	4
3. Definicja obszaru i jego mieszkańców	5
Lista gmin tworzących WrOF:	5
Mieszkańcy tych gmin tworzą jedną wspólnotę, korzystając ze wspólnych zasobów:	5
4. Podsumowanie diagnozy sytuacji WrOF	5
Mocne strony obszaru	5
Wyzwania i problemy	7
5. Nasza wspólna wizja na rok 2050	8
Co to oznacza w praktyce?	9
6. Cele strategiczne – na czym się skupimy?	10
7. Cele operacyjne w szczegółach	11
Cel 1: Wysoka jakość życia oraz zapewnione możliwości rozwoju i aktywności mieszkańców....	11
Cel 2: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, nauka, edukacja.....	12
Cel 3: Wysoki stopień zachowania środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu.	12
Cel 4: Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń do życia	13
8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – jak ma wyglądać nasza przestrzeń?	13
Główne zasady modelu:	13
9. Priorytety i obszary strategicznej interwencji (osi)	14
10. System wdrażania i monitorowania: jak to wszystko urzeczywistnić?	15
Struktura zarządzania:	15
Jak będziemy mierzyć sukces? System wskaźników.	15
11. Finansowanie i podsumowanie	16
Skąd weźmiemy środki na te wszystkie inwestycje?	16
Podsumowanie	16

1. Wprowadzenie – czym jest ten dokument i dlaczego powstał?

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego – WrOF 2050” to **mapa drogowa przyszłości** dla całego regionu skupionego wokół Wrocławia.

Aby skutecznie odpowiadać na wyzwania demograficzne, gospodarcze, komunikacyjne i klimatyczne, 19 samorządów postanowiło połączyć siły. Dzięki wspólnemu planowaniu można lepiej wykorzystać zasoby, uniknąć kosztownych błędów (jak chaotyczna zabudowa czy brak koordynacji w transporcie) i stworzyć spójny, atrakcyjny obszar do życia, pracy i odpoczynku.

Strategia określa, **dokąd chcemy razem dotrzeć do 2050 roku i jakimi ścieżkami mamy iść**, aby ten cel osiągnąć. To wyraz dojrzałości samorządów i ich odpowiedzialności za przyszłość mieszkańców.

2. Podstawa pracy i metodyka – jak to powstawało?

Tworzenie strategii było procesem **otwartym i demokratycznym**, opartym na szerokich konsultacjach. Dążono do tego, by dokument odzwierciedlał realne potrzeby i pomysły jak najszerzej grupy osób.

Podstawa prawna:

Dokument został opracowany na podstawie ustaw, które pozwalają gminom na wspólne planowanie rozwoju. Jest to również wymóg dla otrzymywania unijnych funduszy w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Jak zbierano informacje i opinie? (Proces partycypacyjny):

1. **Badania ankietowe wśród mieszkańców** – wzięto w nich udział **1465 osób** z całego obszaru.
2. **Pogłębione wywiady z samorządowcami** – rozmowy z burmistrzami, wójtami i ich zespołami.
3. **Dyskusje grupowe (FGI)** – 6 spotkań z mieszkańcami w podziale na różne grupy wiekowe (młodzi, średnie pokolenie, seniorzy).
4. **Seria warsztatów tematycznych** – kilkanaście spotkań z ekspertami, przedsiębiorcami, aktywistami i organizacjami pozarządowymi. Dyskutowano o diagnozie, modelu przestrzennym i celach strategicznych.
5. **Warsztaty z członkami Komitetu Sterującego ZIT WrOF** – decydenci z wszystkich 19 gmin aktywnie uczestniczyli w finalnym kształtowaniu dokumentu.

Dzięki temu strategia jest wypadkową wiedzy eksperckiej, doświadczenia urzędników i codziennej perspektywy mieszkańców.

3. Definicja obszaru i jego mieszkańców

Wrocławski Obszar Funkcjonalny (WrOF) to nie nowy twór administracyjny, lecz **naturalny, żywy organizm społeczno-gospodarczy**. Składa się z 19 gmin, których codzienne funkcjonowanie jest nierozzerwalnie ze sobą splecione.

Lista gmin tworzących WrOF:

- **Gminy miejskie:** Wrocław, Oleśnica (miasto), Oława (miasto).
- **Gminy miejsko-wiejskie:** Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Miękinia, Oborniki Śląskie, Siechnice, Sobótka, Trzebnica.
- **Gminy wiejskie:** Czernica, Długotęka, Dobroszyce, Kobierzyce, Oleśnica (gmina), Oława (gmina), Wisznia Mała, Zawonia, Żórawina.

Mieszkańcy tych gmin tworzą jedną wspólnotę, korzystając ze wspólnych zasobów:

- **Pracują lub uczą się** często w innej gminie (np. we Wrocławiu).
- **Korzystają ze wspólnych usług** (szpitali, dużych sklepów, kin, lotniska) w kolejnej.
- **Spędzają czas wolny** (np. na rowerze wzdłuż Odry, na Ślęży, w lokalnych parkach).

Obszar ten leży w 6 powiatach województwa dolnośląskiego: wrocławskim, średzkim, trzebnickim, oleśnickim, oławskim oraz w mieście Wrocław.

4. Podsumowanie diagnozy sytuacji WrOF

Mocne strony obszaru

A. Demografia i społeczeństwo – jesteśmy atrakcyjni i dynamiczni

- **Silny wzrost liczby ludności:** WrOF to jeden z **najszybciej rosnących demograficznie obszarów w Polsce**. Między 2013 a 2023 rokiem liczba mieszkańców wzrosła o **12,4%**, podczas gdy w kraju i regionie obserwowano spadek. To dowód na ogromną atrakcyjność naszego regionu.
- **Magnes dla młodych i utalentowanych:** Wrocław z potężnym zapleczem akademickim (kilkadziesiąt tysięcy studentów) oraz dynamicznym rynkiem pracy przyciąga młode osoby z całej Polski. To nasz najcenniejszy **kapitał – kapitał ludzki**.

- **Dobre wskaźniki na rynku pracy:** Obszar cechuje się jednym z **najniższych poziomów bezrobocia** w kraju. Gospodarka generuje wiele miejsc pracy.
- **Otwarcie na świat:** Obszar przyciąga wielu migrantów, głównie z Ukrainy, którzy wnoszą nową energię, kulturę i uzupełniają rynek pracy. Jest to wyzwanie integracyjne, ale też oznaka żywotności i otwartości regionu.

B. Gospodarka i edukacja – silny, innowacyjny region

- **Konkurencyjna i nowoczesna gospodarka:** WrOF specjalizuje się w sektorach wysokiej wartości: **technologie informatyczne (IT/ICT)**, nowoczesne usługi biznesowe, **logistyka i transport (TSL)**, a także wysoko zaawansowana produkcja. Powstają tu centra badawczo-rozwojowe.
- **Doskonale położenie komunikacyjne:** Obszar to ważny europejski i krajowy **węzeł komunikacyjny**. Krzyżują się tu:
 - **Autostrada A4** (zachód-wschód),
 - **Drogi ekspresowe S5 i S8** (północ-południe, łącznie region Warszawy),
 - **Gęsta sieć kolejowa** (Wrocław to kluczowy węzeł kolejowy w kraju),
 - **Międzynarodowy Port Lotniczy Wrocław.**
- **Potężny ośrodek akademicki:** Wrocław to jeden z najważniejszych w Polsce ośrodków naukowych i edukacyjnych. Kilkanaście publicznych i prywatnych uczelni zapewnia dostęp do wysokich kompetencji i badań.
- **Silne rolnictwo:** Obszar posiada jedno z **najlepszych gleb w Polsce** (tzw. czarnoziemy), tworzy ogromny potencjał dla produkcji wysokiej jakości żywności.

C. Turystyka i kultura – rozpoznawalna marka

- **Wrocław jako wizytówka:** Miasto jest jedną z **najpopularniejszych destynacji turystycznych w Polsce**, znaną z historii, architektury (Ostrów Tumski, Rynek), nowoczesnych atrakcji (Afrykarium, Hydropolis) i życia kulturalnego.
- **Walory okolic:** Masyw Ślęży, Wzgórza Trzebnickie, dolina Odry, zabytki w Oleśnicy, Oławie czy Trzebnicy – to wszystko stanowi bogate zaplecze do rozwoju turystyki weekendowej i aktywnej.

Wyzwania i problemy

- Pomimo wielu mocnych stron, obszar WrOF mierzy się z poważnymi wyzwaniami, które bez skoordynowanych działań będą się tylko pogłębiać.

A. Wyzwania społeczne i bytowe

- **Niedobór i wysoki koszt mieszkań:** Gwałtowny napływ ludzi i atrakcyjność regionu sprawiły, że **ceny nieruchomości poszybowały w górę** (wzrost o ok. 100% w ciągu 10 lat). Brakuje mieszkań w przystępnej cenie dla młodych rodzin, osób o średnich i niższych dochodach oraz **mieszkań komunalnych i socjalnych**.
- **Nacisk na system opieki zdrowotnej:** Dostęp do lekarzy specjalistów poza Wrocławiem jest ograniczony. W szpitalach i przychodniach są **długie kolejki**. System wymaga wzmocnienia, szczególnie wobec starzejącego się społeczeństwa.
- **Starzenie się społeczeństwa:** Choć przybywa młodych, to proporcjonalnie rośnie też liczba osób starszych. To ogromne wyzwanie dla opieki zdrowotnej, społecznej i dostosowania przestrzeni publicznej.
- **Niedostosowana infrastruktura społeczna:** Żłobki, przedszkola, szkoły, domy kultury i ośrodki pomocy społecznej w gminach podmiejskich **nie nadążają za tempem napływu nowych mieszkańców**. Powstają osiedla bez odpowiedniego zaplecza usługowego.
- **Potrzeba integracji:** Nowi mieszkańcy (zarówno z innych części Polski, jak i z zagranicy) potrzebują wsparcia w budowaniu więzi z lokalną społecznością.

B. Wyzwania przestrzenne i transportowe – suburbanizacja („rozlewanie się miasta”)

Intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej na przedmieściach często ma charakter **nieuporządkowany i rozproszony**. Powstają „sypialnie” bez odpowiedniej infrastruktury drogowej, kanalizacyjnej czy usług. To zjawisko tzw. „urban sprawl”.

- **Korki i niewydolny transport:** Ponad **55% codziennych podróży** odbywa się samochodem, często z jedną osobą w pojeździe. Główne drogi wylotowe z Wrocławia są przeciążone. **Transport publiczny** (kolej, autobusy) jest często **niewystarczająco częsty, niesynchronizowany i nie obejmuje wszystkich nowych osiedli**.
- **Nieskoordynowane plany zagospodarowania:** Niektóre gminy w swoich planach przeznaczyły pod zabudowę **nawet 3-4 razy więcej terenów niż wynika to z realnych prognoz**. Prowadzi to do marnowania przestrzeni, fragmentacji terenów rolniczych i konfliktów na granicach gmin.
- **Monocentryzm:** Większość atrakcyjnych miejsc pracy, usług wyższego rzędu i rozrywki skupiona jest w **śródmieściu Wrocławia**. Generuje to gigantyczne potoki ludzi dojeżdżających każdego dnia do jednego punktu.

- **Konieczność rozwoju bezpiecznej infrastruktury rowerowej:** Sieć dróg rowerowych jest nierównomierna i wymaga uzupełniania w celu łączenia w spójny system między gminami.

C. Wyzwania środowiskowe i klimatyczne – najpoważniejsze długoterminowo

- **Zagrożenie suszą i niedobory wody:** Praktycznie cały obszar WrOF jest silnie lub ekstremalnie zagrożony suszą. Małe opady, wysokie temperatury i nieumiejętne gospodarowanie wodą (odprowadzanie jej szybko do rzek) to ogromny problem dla rolnictwa, przyrody i mieszkańców.
- **Zagrożenie powodziowe:** Drugie oblicze klimatu – gwałtowne ulewę. Doliny rzek, zwłaszcza Odry, są narażone na podtopienia i powodzie. Systemy przeciwpowodziowe i kanalizacja burzowa wymagają modernizacji.
- **Zły stan wód:** Rzeki na obszarze WrOF (Odra, jej dopływy) są w złym stanie ekologicznym. Winne są m. in. przestarzałe lub przeciążone oczyszczalnie ścieków, zanieczyszczenia z pól oraz tzw. przelewy burzowe.
- **Zanieczyszczenie powietrza (smog):** Problem szczególnie dotkliwy w sezonie grzewczym na obszarach mniej zurbanizowanych, gdzie w domach pali się w starych piecach.
- **Utrata bioróżnorodności i fragmentacja terenów przyrodniczych:** Rozwój zabudowy i dróg przecina naturalne korytarze ekologiczne (np. wzdłuż rzek), izolując populacje zwierząt i niszcząc cenne siedliska przyrodnicze.
- **Presja na najlepsze gleby:** Tereny o najwyższych klasach gleb (idealne dla rolnictwa) są często przeznaczane pod zabudowę mieszkaniową lub przemysłową, co **jest trwałą stratą potencjału żywnościowego**.

5. Nasza wspólna wizja na rok 2050

Po dogłębnej analizie mocnych stron i wyzwań, partnerzy strategii wypracowali wspólną wizję tego, jak ma wyglądać Wrocławski Obszar Funkcjonalny w 2050 roku.

„W 2050 roku jesteśmy obszarem rozwiniętym społecznie i gospodarczo, który wyróżnia się jakością przywództwa lokalnego i skuteczną współpracą międzygminną oraz dbałością o tożsamość kulturową i dziedzictwo lokalne, budujące więź społeczną i kapitał kulturowy wspólnot lokalnych.”

Co to oznacza w praktyce?

Konkretne obrazy przyszłości:

1. **Mieszka tu 1,25 miliona zintegrowanych, aktywnych i zdrowych ludzi.** Społeczeństwo jest zróżnicowane, ale wspólnotowe. Polityka społeczna jest dostosowana do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
2. **Przestrzeń jest funkcjonalna i piękna.** Mieszkamy w dobrze skomunikowanych, samowystarczalnych dzielnicach i osiedlach, gdzie codzienne potrzeby (sklep, przedszkole, przychodnia, park) są zaspokajane w zasięgu krótkiego spaceru, przejażdżki rowerem lub jednym przystankiem komunikacji miejskiej (idea „**miasta/obszaru 15-minutowego**”).
3. **Poruszamy się wygodnie i ekologicznie. Kolej aglomeracyjna i transport publiczny są kręgosłupem mobilności.** Sieć bezpiecznych dróg rowerowych łączy wszystkie gminy. Korki są marginalnym problemem. Chętnie wybieramy rozwiązania zrównoważone.
4. **Żyjemy w czystym i bezpiecznym środowisku.** Mamy czyste powietrze i wodę. Obszar jest odporny na skutki zmian klimatu – potrafi magazynować wodę podczas suszy i bezpiecznie ją odprowadzać podczas gwałtownych opadów. Chronimy przyrodę i bioróżnorodność.
5. **Gospodarka jest innowacyjna, konkurencyjna i zielona.** Opiera się na wiedzy, nowych technologiach i gospodarce o obiegu zamkniętym. Silna współpraca świata nauki z biznesem generuje nowe rozwiązania. Jesteśmy w znacznym stopniu niezależni energetycznie, korzystając z odnawialnych źródeł energii.
6. **Jesteśmy bezpieczni.** Mamy sprawne systemy reagowania kryzysowego, chroniące nas przed skutkami klęsk żywiołowych czy innych zagrożeń. Dbamy o bezpieczeństwo żywnościowe, energetyczne i cyberbezpieczeństwo.
7. **Jesteśmy rozpoznawalną, atrakcyjną destynacją.** Wrocław i cały obszar WrOF oferują turystom bogatą, sieciową ofertę – od kultury wysokiej przez turystykę aktywną (rowerową, kajakarską) po wypoczynek na wsi. To miejsce znane nie tylko w Polsce, ale i za granicą.

(czyli nasz nadrzędny cel działania)

Wrocławski Obszar Funkcjonalny to bezpieczne miejsce zintegrowane społecznie, gospodarczo i przestrzennie, o europejskich standardach warunków życia, nauki, pracy i odpoczynku mieszkańców, z szerokim dostępem do usług publicznych i społecznych zgodnych z potrzebami obecnego oraz przyszłych pokoleń, przy jednoczesnym zachowaniu walorów unikalnego środowiska przyrodniczego. Dzięki otwartości na idee, ludzi i sprawy oraz kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców, WrOF przyciąga krajowych i zagranicznych inwestorów

i odbiorców oferty turystycznej, kulturalno-sportowej oraz komercyjnych innowacyjnych produktów. WrOF to również przestrzeń odporna na kryzysy, budująca rezyliencję społeczną, gospodarczą i środowiskową, dzięki wspólnemu zarządzaniu zasobami i współpracy międzygminnej.

6. Cele strategiczne – na czym się skupimy?

Aby zrealizować ambitną wizję, strategia wyznacza **4 główne cele strategiczne**. Są one jak filary, na których ma się oprzeć przyszły rozwój. Każdy z nich jest równie ważny.

Cel strategiczny 1:

Wysoka jakość życia oraz zapewnione możliwości rozwoju i aktywności mieszkańców

WrOF ma być **przyjaznym, zdrowym i sprawiedliwym miejscem do życia dla wszystkich mieszkańców**, niezależnie od wieku, stanu zdrowia, czy pochodzenia.

Cel strategiczny 2:

Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, nauka, edukacja

Chcemy, aby nasz region był **magnesem dla talentów, nowoczesnych firm i przełomowych pomysłów**. Edukacja ma przygotowywać do zawodów przyszłości, a gospodarka opierać się na wiedzy i zrównoważonym rozwoju.

Cel strategiczny 3:

Wysoki stopień zachowania środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu

Jesteśmy odpowiedzialni za przyrodę, która nas otacza. Musimy ją **chronić, odtwarzać i przystosować nasze otoczenie** do nieuniknionych zmian klimatycznych, takich jak susze czy gwałtowne opady.

Cel strategiczny 4:

Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń do życia

Nasze miasta, miasteczka i wsie muszą być **dobrze zorganizowane, łatwe do poruszania się i bezpieczne**. Kluczem jest tu zintegrowany transport i mądre planowanie przestrzenne.

7. Cele operacyjne w szczegółach

Kolejno 4 Cele Strategiczne rozwijają się w 16 Celów Operacyjnych z konkretnymi kierunkami działań. Poniżej przedstawiono zakres poszczególnych celów i kierunków.

Cel 1: Wysoka jakość życia oraz zapewnione możliwości rozwoju i aktywności mieszkańców.

1.1. Włączająca polityka społeczna.

- **Zakres kierunków działań:** Rozwój sieci domów dziennej opieki i usług asystenckich dla seniorów, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami, programy integracji migrantów, wzmocnienie pieczy zastępczej.

1.2. Aktywni i zaangażowani mieszkańcy.

- **Zakres kierunków działań:** Wsparcie dla organizacji pozarządowych, klubów seniora, centrów aktywności lokalnej, budowa społeczeństwa obywatelskiego poprzez lepsze konsultacje społeczne.

1.3. Zdrowi mieszkańcy.

- **Zakres kierunków działań:** Rozbudowa infrastruktury sportowej (boiska, siłownie plenerowe), promocja profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia, wspieranie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej.

1.4. Dobry dostęp do szerokiej oferty mieszkań.

- **Zakres kierunków działań:** Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych, wspieranie rozwoju funkcjonalnych osiedli z pełnym zapleczem.

1.5. Silna tożsamość i atrakcyjna oferta kultury.

- **Zakres kierunków działań:** Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego, wsparcie dla lokalnych domów kultury i bibliotek, organizacja wspólnych, dużych wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym.

1.6. Atrakcyjne, dostępne przestrzenie publiczne oraz usługi publiczne.

- **Zakres kierunków działań:** Rewitalizacja parków, placów i rynków, tworzenie „miejsz spotkań”, rozwój żłobków i przedszkoli, wdrażanie rozwiązań „smart city” (inteligentne oświetlenie, zarządzanie ruchem).

Cel 2: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, nauka, edukacja.

2.1. Innowacyjna i atrakcyjna oferta edukacyjna.

- **Zakres kierunków działań:** Dostosowanie programów nauczania w szkołach średnich i zawodowych do potrzeb rynku pracy (np. w branży IT, logistyki), promocja kształcenia ustawicznego, współpraca szkół z firmami.

2.2. Efektywna gospodarka.

- **Zakres kierunków działań:** Wspieranie klastrów przemysłowych (grup firm z jednej branży), parków technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości, promocja WrOF jako miejsca dla inwestorów.

2.3. Zrównoważona funkcja gospodarcza.

- **Zakres kierunków działań:** Rozwój terenów inwestycyjnych w dobrym skomunikowaniu z kolejną i drogami, wspieranie klastrów i spółdzielni energetycznych (OZE), promocja lokalnej żywności i krótkich łańcuchów dostaw).

2.4. Rozwinięta funkcja turystyczna.

- **Zakres kierunków działań:** Stworzenie wspólnych produktów turystycznych rozbudowa bazy turystycznej, rozwój turystyki biznesowej związanej z kongresami we Wrocławiu.

Kluczowy aspekt: Silne powiązanie edukacji z gospodarką oraz dążenie do zielonej transformacji przedsiębiorstw i energetycznej niezależności regionu.

Cel 3: Wysoki stopień zachowania środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu.

3.1. Dobry stan środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami.

- **Zakres kierunków działań:** Walka ze smogiem, termomodernizacja), modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków, wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym (mniej odpadów, więcej recyklingu), oszczędzanie wody.

3.2. Spójność przyrodnicza i wysoka bioróżnorodność.

- **Zakres kierunków działań:** Ochrona i odtwarzanie korytarzy ekologicznych (np. wzdłuż rzek, pasów zieleni między osiedlami), zwiększanie lesistości, tworzenie „zielonego pierścienia” wokół Wrocławia, ochrona siedlisk zagrożonych gatunków.

3.3. Mitygacja i adaptacja do zmian klimatu.

- **Zakres kierunków działań:** Rozwój małej retencji – budowa i odtwarzanie stawów, oczek, mokradet, które magazynują wodę. Renaturyzacja rzek – przywracanie im naturalnego charakteru. Wdrażanie błękitno-zielonej infrastruktury w miastach (parki retencyjne, zielone dachy, przepuszczalne nawierzchnie).

Cel 4: Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń do życia

4.1. Funkcjonalny system transportowy. Zakres kierunków działań: Inwestycje w kolej aglomeracyjną – modernizacja torowisk, nowy tabor, nowe przystanki, zwiększenie częstotliwości kursów. Integracja biletowa i rozkładowa wszystkich środków transportu publicznego na obszarze WrOF. Rozbudowa sieci parkingów „Park & Ride” przy stacjach kolejowych. Rozwój bezpiecznej, ciągłej sieci dróg rowerowych łączącej gminy.

4.2. Zintegrowane planowanie przestrzenne.

- **Zakres kierunków działań:** Wspólne uzgadnianie przez gminy kierunków zagospodarowania przestrzennego. Promocja modelu TOD (Transit Oriented Development) – czyli koncentracja nowej, gęstej zabudowy mieszkaniowej i usługowej wokół węzłów i stacji transportu publicznego.

4.3. Zwiększone bezpieczeństwo oraz wzmocniona obrona cywilna.

- **Zakres kierunków działań:** Modernizacja systemów ostrzegania i zarządzania kryzysowego, inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową, zapewnienie alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę, wspieranie lokalnego rolnictwa dla bezpieczeństwa żywnościowego, szkolenia z cyberbezpieczeństwa.

8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – jak ma wyglądać nasza przestrzeń?

Strategia nie tylko mówi „co” robić, ale też „gdzie”. Zawiera model struktury funkcjonalno-przestrzennej, czyli wizję docelowego zagospodarowania obszaru WrOF do 2050 r.

Główne zasady modelu:

1. **Wzmocnienie policentryczności:** Wrocław pozostaje głównym ośrodkiem metropolitalnym, ale strategicznie wzmocniamy funkcje **Oławy, Oleśnicy i Trzebnicy** jako silnych **ośrodków subregionalnych**. Powinny one przejmować część funkcji usługowych i być celami podróży, odciążając Wrocław.
2. **Koniec z „urban sprawl” – początek „TOD”:** Nowy rozwój mieszkaniowy ma być skoncentrowany, zwarty i zlokalizowany wzdłuż osi transportu zbiorowego, zwłaszcza kolei aglomeracyjnej i głównych linii tramwajowych. Powstaną dobrze zaprojektowane, wielofunkcyjne dzielnice.
3. **Ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego:**
 - Wyraźne wyznaczenie i ochrona **kluczowych korytarzy ekologicznych**: doliny Odry, Bystrzycy, Widawy, Oławy.

- Utworzenie „zielonego pierścienia” wokół Wrocławia – ciągłego pasa terenów zieleni, rolniczych i leśnych, który będzie pełnił funkcje rekreacyjne, klimatyczne i ekologiczne.
 - Ochrona najlepszych gleb rolniczych przed zabudową.
4. **Hierarchia i specjalizacja terenów gospodarczych:** Strefy aktywności gospodarczej i logistycznej będą lokowane przede wszystkim **w doskonałym skomunikowaniu z autostradą A4, lotniskiem i koleją**. Uniknie się tym samym konfliktów z terenami mieszkaniowymi.
5. **Rozwój systemu transportowego jako szkieletu:**
- Kolej staje się **kręgosłupem** systemu transportu publicznego.
 - **Tramwaje** są rozbudowywane na kluczowych kierunkach wylotowych z Wrocławia
 - **Drogi rowerowe** tworzą spójną sieć, często wykorzystującą nabrzeża rzek i tereny zieleni.
 - **Dokończenie kluczowych obwodnic** (np. Oławy, Trasy Swojczyckiej we Wrocławiu) pozwoli odciążyć centra miast od ruchu tranzytowego.

9. Priorytety i obszary strategicznej interwencji (osi)

Strategia wskazuje konkretne, kluczowe obszary inwestycji i działań, które mają największy wpływ na realizację wizji i celów. Są to tzw. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), czyli miejsca lub sektory, gdzie należy skupić środki i wysiłki.

OSI 1: Dolina Odry i głównych dopływów (Oławy, Ślęzy, Bystrzycy, Widawy) – wyznaczony z uwagi na pełnione przez doliny rzek funkcje korytarzy ekologicznych, potrzebę zachowania i ochrony zasobów wodnych obszaru, zagrożenie powodziowe, walory turystyczne, rekreacyjne, a na Odrze także komunikacyjne.

OSI 2: Węzeł kolejowo-lotniczy – wyznaczony z uwagi na coraz większą skalę przemieszczeń osób i towarów na coraz dłuższe odległości, zwłaszcza przy wykorzystaniu najszybszych środków transportu (samolotów i pociągów dużych prędkości), rosnące znaczenie metropolii jako hubu transportowego.

OSI 3: Pasma i ośrodki rozwojowe – stanowiący „kręgosłup” układu osadniczego WrOF, prowadzący do koncentracji zabudowy i funkcji towarzyszących na obszarach z dobrym dostępem do wydajnego transportu zbiorowego i do ośrodka metropolitalnego.

10. System wdrażania i monitorowania: jak to wszystko urzeczywistnić?

Strategia to nie tylko wizja, ale też plan działania. Określa, kto, jak i za co odpowiada.

Struktura zarządzania:

1. **Komitet Sterujący ZIT WrOF:** Najważniejsze gremium, złożone z **Prezydenta Wrocławia** i **burmistrzów/wójtów 19 gmin WrOF**. Nadaje kierunki rozwoju, zatwierdza kluczowe dokumenty i budżet.
2. **Rada ZIT WrOF:** Ciało doradcze i opiniujące, w którym zasiadają przedstawiciele **biznesu, nauki, organizacji pozarządowych, instytucji rynku pracy i innych partnerów społeczno-gospodarczych**. Zapewnia spojrzenie zewnętrzne i eksperckie.
3. **Biuro ZIT WrOF** (przy Urzędzie Miejskim Wrocławia): **Zespół koordynujący prace**. Przygotowuje dokumenty, organizuje spotkania, monitoruje postępy, wspiera gminy we wdrażaniu.

Jak będziemy mierzyć sukces? System wskaźników.

Aby wiedzieć, czy zbliżamy się do celów, strategia wprowadza konkretne, mierzalne wskaźniki, np.:

- W odniesieniu do celu 1. Wysoka jakość życia oraz zapewnione możliwości rozwoju i aktywności mieszkańców: miejsca w placówkach wsparcia dziennego, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, ćwiczący ogółem w klubach sportowych, długość życia mieszkańców, liczba mieszkań komunalnych, odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach.
- W odniesieniu do celu 2. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, nauka, edukacja: wyniki egzaminu ósmoklasisty, zdawalność egzaminu maturalnego, liczba studentów, liczba podmiotów gospodarczych, poziom bezrobocia, liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym.
- W odniesieniu do celu 3. Wysoki stopień zachowania środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu: korzystający z sieci wodociągowej, długość sieci kanalizacyjnej, masa wytworzonych odpadów komunalnych przez 1 mieszkańca, odpady zebrane selektywnie, powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca.
- W odniesieniu do celu 4. Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń do życia: długość dróg dla rowerów, udział powierzchni obowiązujących planów miejscowych, liczba schronów, liczba przestępstw, liczba wypadków drogowych.

Regularna ewaluacja: Co kilka lat będzie przeprowadzana **dogłębna ocena realizacji strategii**.

Pozwoli to odpowiedzieć na pytania: Co działa dobrze? Co wymaga poprawy? Czy cele są nadal aktualne w zmieniającym się świecie? Na tej podstawie strategia może być aktualizowana.

11. Finansowanie i podsumowanie

Skąd weźmiemy środki na te wszystkie inwestycje?

Realizacja ambitnego planu wymaga ogromnych nakładów. Strategia przewiduje wykorzystanie różnych źródeł finansowania:

1. **Budżety własne gmin** – podstawowe źródło na bieżące zarządzanie i mniejsze inwestycje.
2. **Fundusze Unii Europejskiej** – kluczowe źródło dla dużych projektów infrastrukturalnych (transport, środowisko, rewitalizacja) w perspektywie finansowej 2021-2027 i kolejnych.
3. **Środki z budżetu państwa** – programy krajowe np. dotyczące dróg, kolei, mieszkalnictwa, walki ze smogiem.
4. **Środki z budżetu województwa dolnośląskiego** – programy regionalne.
5. **Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP)** – zaangażowanie prywatnego kapitału i know-how w realizację niektórych inwestycji (np. w energetyce, mieszkalnictwie).
6. **Kredyty i pożyczki** z banków krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego „WrOF 2050” to ważny dokument, w którym po raz pierwszy tak kompleksowo i długofalowo 19 samorządów planuje swoją wspólną przyszłość. To wyraz odpowiedzialności i dojrzałości.

Strategia nie gwarantuje sukcesu. Jest **narzędziem i zobowiązaniem**. Jej realizacja będzie wymagać:

- **Wytrwałości i konsekwencji** ze strony władz wszystkich szczebli.
- **Ciągłego dialogu i współpracy** między samorządami, biznesem, nauką i mieszkańcami.
- **Elastyczności** w dostosowywaniu działań do zmieniających się warunków.
- **Odpowiedzialnych wyborów inwestycyjnych**, które stawiają na pierwszym miejscu długoterminowy, zrównoważony rozwój, a nie doraźne korzyści.

Ostateczny cel jest jasny: stworzyć dla obecnych i przyszłych pokoleń atrakcyjny, zielony, dobrze skomunikowany i sprawiedliwy obszar metropolitalny, który będzie przykładem mądrego rozwoju w XXI wieku. Sukces tej strategii będzie sukcesem nas wszystkich.

